

L'art sense etiquetes

L'escultora nord-americana Louise Bourgeois exposa aquests dies a la Fundació Tàpies.

La Fundació Tàpies ha obert les portes a l'art contemporani de la millor de les maneres: sense contemplacions ni hipocresies ni afalacs. Primer va ser la irada polèmica que va somoure l'anomenat gust barceloní, tan feble a l'hora de defensar l'obra dels artistes del país (recordem un cop més amb Oriol Bohigas tots els llegats recents de l'art modern català centralitzats a la capital espanyola, de Dalí a Miró). En aquella batalla primaveral sense transcendència ni veritat, l'ordre del dia va ser dir vinga bestieses sobre la Cadira i Núvol tapians que ara corona l'edifici de Domènech i Montaner reconvertit en centre cultural pel pintor i escultor. L'anomenat gust barceloní va quedar ben lluit.

El sotrac que ara proposa la Tàpies és intern, cal entrar-hi: és l'obra inclassificable i extraordinàriament poderosa, irònica i radicalment adreçada a totes les ments obertes, d'una dona a punt de fer els vuitanta anys: l'escultora Louise Bourgeois (París, 1911), francesa nacionalitzada nord-americana, senyora ama d'unes de les imatges sexuals més honestes de la imaginació artística moderna, i treballadora incansable d'una de les iconografies de dona artista més conseqüents del segle. Sense contemplacions ni hipocresies ni afalacs. Tampoc practica la complaença en el dolor.

Durant anys, Louise Bourgeois va ser classificada com a artista abstracta. Ella hi contribueix, en negar-se a parlar de les implicacions sexuals i eròtiques de les seves peces. Insisteix que del seu treball només li interessa l'aspecte for-

A l'esquerra, dalt i baix: *Dones casa* 1945-47. A la dreta, *El cec* A FINKELMAN guiant el cec.

mal. Als Estats Units, on resideix des del seu casament el 1938 amb l'historiador de l'art Robert Goldwater, va tenir una participació ben activa en el naixement de l'avantguarda artística nord-americana, l'expressionisme abstracte, i una part de l'etiqueta es van enganxar a la seva obra. Amb el temps, a mesura que ha perdut la por a la pròpia biografia, el neguit de veure's perduda en el bosc de l'art modern i contemporani, i gràcies al fet que la crítica psicoanalítica i feminista han trobat un altre llenguatge per a parlar d'ella, Louise Bourgeois s'ha anat deixant observar com a figura personalíssima del segle XX. Ho va demostrar en la conferència de premsa a Barcelo-

na, diva meravellosa i gata vella que no ha construït el seu art en dos dies, persona sapient que no espera altra intel·ligència que la de qui vol comprendre. Tot un personatge, a fe. I una història meridiana de dona artista: independent de modes i d'estils, inclassificable.

Només cal entrar a la Fundació Tàpies, on la retrospectiva Bourgeois està instal·lada fins al 6 de gener. Les prop de 160 obres exposades estan distribuïdes en dues sales, la primera a peu de planta i l'altra al soterrani. Són dos espais que s'adiuen bé amb l'artista, que sembla conrear aquests dos nivells, l'expressió directa i el submón mental. El visitant és rebut per uns quants dibuixos

de quan Bourgeois pintava, en els anys quaranta: és la sèrie, estupenda, de les *Dones-casa*. La crítica que millor ha sabut llegir l'artista, Lucy Lippard, afirma en el catàleg que Bourgeois exorcitza així els "espais incòmodes" de la dona: "el cos-casa de la dona, el desig frustrat d'escapar-se (es-

de pistes sobre ella i sobre les seves obres. En l'exposició barcelonina els organitzadors s'han decidit a posar l'any i el títol de les peces, i no diuen res ni del material ni de la tècnica. Si per ella fos, no hi constaria cap referència. La curiositat del visitant se'n ressent, però també és veriat que

dor McCarthy. En la mateixa sala es pot llegir, en anglès, un llibre que emparenta la Bourgeois de trenta anys amb el surrealisme: es titula "Ell va desaparèixer en complet silenci", i és un opuscle de nou contes molt breus acompanyats cadascun per un gravat. Cada conte no depassa les se-

una cosa que li bullia dins, la instal·lació *Destrucció del pare*, una mena de festí canibalesc que, pel que diuen els seus comentaris, respon a una fantasia adolescent. Quant de temps, doncs, fins i tot en una dona lliure com aquesta, per expulsar uns dimonis com aquests: Bourgeois ja tenia més de seixanta anys. En el primer replà cap al soterrani una peça ben irònica: *Estudi del natural*, una bèstia sense cap i amb tres parells de mamelles. És de fa quatre anys, de 1986.

Les peces del soterrani tornen al món més inconscient, al submón mental de fet tan real. Són també les peces més recents, i de nou aquí l'antiedat de Bourgeois pren aires i ritmes de grandesa. Hi ha una casa preciosa i petita, en marbre, que s'albira perillosa, ja que només es relaciona amb l'exterior per una porta petitíssima. De l'any passat és un conjunt de roca, bola i braç de criatura, neguitós. De fa dos anys és la instal·lació *Sense sortida*, les escales que no porten enlloc.

Louise Bourgeois va ser un dels Magiciens de la Terre exposats a París la primavera de 1989. A la pregunta de què és l'art, ella responia així: "L'art modern significa que un ha de continuar buscant noves maneres d'expressar-se a si mateix i d'expressar els problemes, que no hi ha cap camí definitiu ni cap aproximació reglamentada. És una situació penosa i la raó de l'art modern implica aquesta penosa situació de no tenir cap manera absolutament definida d'expressar-te a tu mateix. Això explica per què l'art modern no pot fer més que continuar, perquè aquesta condició subsisteix; és la condició humana moderna... L'art és una manera de reconèixer-se a un mateix, i és per això que l'art serà sempre modern". Ella i el seu art ho proven.

Mercè Ibarz

A l'esquerra, *Destrucció del pare*. A la dreta, *Estudi de natura*, 1986.

P.MOOORE

cales que van en el sentit contrari, un globus que flota de manera desoladora on una habitació en la porta és massa petita), cases amb ales o que contenen focs *antidepressius*, columnes imponents amb ulls en forma de cercles, un *bagul per al temps passat...*". La dona-casa és un motiu mai abandonat: amb els anys Bourgeois l'ha fet en marbre, en la magnífica peça de 1983 que és com una *Pietà* radical i contemporània.

En els anys quaranta, Bourgeois freqüenta als Estats Units els surrealistes i altres artistes europeus exiliats. A París havia estudiat amb Léger, i era ja una dona excèntrica i solitària. Encara ara guarda algunes empremtes d'aleshores, com ara donar el mínim

el conjunt parla expressivament de la diguem-ne antiedat de Louise Bourgeois. Eternament jove o adulta precoç, innocent o perversa, íntima o satírica, tot hi entra sense que el temps la canviï.

Al mig de la planta, un bosc de figures erectes i primes, afinades i neutres, contrasta amb les peces de dreta i esquerra, les unes gairebé escatològiques i les altres centrades en la figura de la dona prenyada, la dona-ganivet o en el contrast/complement dels sexes masculí i femení. Darrere el bosc trobem la peça, vermella i negra, titulada *El cec guiant el cec*, acabada l'any 1949, quan Bourgeois, Duchamp i Ozenfant van ser investigats pel Comitè d'Activitats Antiamericanes del sena-

tanta-cinc paraules. Una història exemplar del llibre diu: "Una vegada un home saludava un amic des de l'ascensor. Reia tant que en fer sortir el cap va ser degollat pel sostre". L'obra és de 1947, quan va deixar de pintar "perquè estava insatisfeta amb el meu nivell de realitat".

El nivell de realitat que aconsegueix després amb l'escultura és d'una qualitat i d'una intensitat notòries. La seva exposició crea atmosfera, d'alliberament i de bellesa. En l'aire floten preguntes i suren complicitats. Els materials emprats són inquietants, sobretot en el cas del molsut i tou làtex i més quan es tracta d'òrgans sexuals. Totes les peces conviden a tocar.

El 1974, Bourgeois va fer